

Nummer : 2009/35
Datum : 16 september 2009
Aan : Tweede Kamerfractie VVD

Ex-ante budgettaire effecten tegenbegroting VVD

1 Inleiding

Het CPB heeft op verzoek van de VVD de ex-ante budgettaire effecten in 2010 van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de begroting 2010 gezien. Uitgangspunt vormen de kabinetsvoorstellen in de Miljoenennota 2010, zoals deze door het CPB in de MEV 2010 zijn verwerkt. Wijzigingsvoorstellen in de tegenbegroting worden afgezet tegen het huidige voorgenomen beleid; terugdraaien van een ombuiging van het kabinet betekent daarom een intensivering. De rapportage beperkt zich tot de ex-ante budgettaire effecten voor 2010. Voor berekeningen van de korte termijn macro-economische en koopkrachteffecten ontbreekt de tijd. Bovendien geven deze korte-termijneffecten een onvolledig beeld.

Een tegenbegroting bestaat uit een aantal wijzigingsvoorstellen op de plannen van het kabinet. Bij de analyse is mede gekeken naar de uitvoerbaarheid van de plannen per 1 januari 2010, indien het kabinet de wijzigingen zou overnemen. Gezien de korte voorbereidingstijd tot 1 januari 2010 betekent dit, dat mogelijk niet alle plannen van de VVD in de analyse van de tegenbegroting worden meegenomen.

2 Wijzigingsvoorstellen van de VVD

2.1 Uitgaven

Tabel 2.1 vat de wijzigingsvoorstellen voor de collectieve uitgaven samen. In totaal wordt 11,5 mld euro aan ombuigingen voorgesteld, waarvan 1,9 mld euro aan financieringsverschuivingen. Daar staat voor 0,9 mld euro aan intensiveringen tegenover.

2.1.1 Ombuigingen

- Op de bestuurs- en apparaatskosten van het rijk wordt 0,5 mld euro omgebogen.
- Door vermindering van de uitkering aan het Gemeente- en Provinciefonds wordt 0,5 mld euro aan bezuiniging gerealiseerd.
- De uitgaven aan infrastructuur worden verminderd met 0,2 mld euro door te stoppen met de voorbereiding op het rekeningrijden, minder uit te geven aan het spoor en het regionaal economisch beleid te halveren.
- Op de uitgaven voor milieu wordt bezuinigd door de envelop energie en subsidies voor duurzame energie en milieuorganisaties te schrappen (0,2 mld euro).
- De VVD stelt diverse ombuigingen voor op het gebied van onderwijs (0,3 mld euro). Dit betreft het schrappen van het crisispakket voor onderhoud en bouw scholen, het afschaffen van maatschappelijke stages en fusieprikkels en het terugdraaien van de bonusregeling ter vermindering van schooluitval. De VVD schrapt ook de invoering van gratis schoolboeken in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. De vereiste verandering in wetgeving kost echter tijd en daardoor kan volgend jaar nog geen besparing worden gerealiseerd.
- De VVD verhoogt het eigen risico bij de ZVW naar 300 euro en verkleint het basispakket door het terugdraaien van de pakketuitbreiding (waaronder de pil, kraamzorg en de tandarts, 0,2 mld euro) en extra pakketverkleiningen (waaronder maagzuurremmers en cholesterolverlagers, 0,5 mld euro). Deze maatregelen kunnen als een financieringsverschuiving worden gezien tussen collectieve en private uitgaven. Het gedragseffect van deze maatregelen zorgt wel voor een ombuiging op de zorguitgaven (0,3 mld euro).
- Ook op andere delen van de zorguitgaven wordt door de VVD omgebogen. Dit betreft het schrappen van het crisispakket voor onderhoud en bouw zorginstellingen (0,3 mld euro) en de halvering van de extra middelen voor jeugd en gezin (0,2 mld euro). Scheiden van wonen en zorg in de AWBZ moet 0,4 mld euro opleveren. Dit is een financieringsverschuiving van collectieve uitgaven naar private uitgaven.
- De VVD wil 3,9 mld euro bezuinigen op de sociale zekerheid. Budgettair de grootste maatregelen zijn de beperking van de zorgtoeslag (1,2 mld euro; inclusief doorwerking van de pakketverkleining bij de ZVW), het afschaffen van het kindgebonden budget (0,9 mld euro) en het schrappen van de enveloppe WAO-WIA-brugbanen (0,6 mld euro). Andere ombuigingen van de VVD op de sociale zekerheid zijn: het korten op het re-integratiebudget (0,3 mld euro), het afschaffen van de deeltijd-WW (0,2 mld euro), het bevriezen van de uitkeringen uitgezonderd de AOW (0,2 mld euro), het afschaffen van de bijstand voor jongeren onder de 27 (0,1 mld euro), het beperken van de WAJONG (0,1 mld euro), het verwijderen van de scheefwoonprikkel uit de huurtoeslag middels een kwaliteitskorting (0,2 mld euro), het schrappen van het crisispakket jeugdwerkloosheid (0,1 mld euro) en het schrappen van de enveloppe participatie, onderkant en armoede (0,2 mld euro).
- De VVD verlaagt het budget voor ontwikkelingssamenwerking met 1,4 mld euro.

Tabel 2.1 Ombuigingen en intensiveringen VVD, 2010

	Ombuigingen	Intensiveringen
	mld euro	
Naar beleidsmatige clusters		
Openbaar bestuur	1,0	
w.v. rijk	0,5	
lokaal bestuur (gemeenten, provincies en waterschappen)	0,5	
Veiligheid		0,2
Defensie		0,1
Infrastructuur	0,2	0,3
Milieu	0,2	
Onderwijs	0,3	0,1
Zorg	0,8	
w.v. gedragseffect vergroten eigen risico	0,2	
gedragseffect verkleinen basispakket	0,1	
geen crisispakket onderhoud en bouw zorginstellingen	0,3	
halvering middelen jeugd en gezin	0,2	
Sociale zekerheid	4,2	0,4
w.v. minder zorgtoeslag	1,2	
minder kindgebonden budget	0,9	
schrappen envelop WAO-WIA-Brugbanen	0,6	
korting re-integratiebudget	0,3	
schrappen deeltijd-WW	0,2	
bevrozen uitkeringen (excl. AOW)	0,2	
geen bijstand tot 27 jaar	0,1	
beperken WAJONG	0,1	
scheefwoonprikkel uit huurtoeslag	0,2	
geen crisispakket jeugdwerkloosheid	0,1	
overige ombuigingen	0,3	
o.a. meer huurtoeslag door scheiden wonen/zorg in AWBZ		0,4
Ontwikkelingssamenwerking	1,4	
Overig	1,6	
w.v. opschorten schuldsanering Antillen & Aruba	0,7	
afromen Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)	0,2	
minder subsidies voor bedrijven	0,4	
minder subsidies voor integratie en inburgering	0,2	
minder subsidies voor scholing, cultuur en consumentenorganisaties	0,2	
Totaal, gecorrigeerd	9,6	0,9
Financieringsverschuivingen	1,9	
minder uitgaven wegens verhoging eigen risico ZVW naar 300 euro	1,1	
minder uitgaven wegens pakketbeperking ZVW	0,4	
minder uitgaven wegens scheiden van wonen/zorg in AWBZ	0,4	
Totaal ^a	11,5	0,9

^a Door afrondingsverschillen kan het totaal afwijken van de som der delen.

- De VVD schort de schuldsanering Nederlandse Antillen op. Hiermee is volgend jaar 0,7 mld euro gemoeid. Een niet volledige uitvoering van de afspraken geeft volgens de bestuurlijke akkoorden tussen Nederland en de Antillen ruimte om de schuldsanering tot nader order stop te zetten.
- Het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) wordt afgeroomd (0,2 mld euro).
- De VVD schrapt in subsidies voor bedrijven (0,4 mld euro) en vermindert tevens de subsidies voor integratie en inburgering (0,2 mld euro) en subsidies voor onder andere scholing, cultuur, emancipatie en consumenten- en patiëntenorganisaties (0,2 mld euro).

2.1.2 Intensiveringen

- De VVD intensiveert 0,2 mld euro in veiligheid, waarvan 0,1 mld euro voor het terugdraaien van de bezuiniging van het kabinet op de politie.
- Voor defensie wordt 0,1 mld euro extra uitgetrokken.
- De uitgaven voor infrastructuur worden met 0,3 mld euro verhoogd.
- Voor onderwijs en kennis wordt 0,1 mld euro extra gereserveerd.
- Het scheiden van wonen en zorg in de AWBZ leidt tot extra uitgaven voor de huurtoeslag (0,3 mld euro).
- Het bezuinigen op het re-integratiebudget leidt tot een hoger beroep op de bijstand (0,1 mld euro).

2.2 Lastenmaatregelen

Tabel 2.2 geeft een overzicht van de fiscale maatregelen uit het VVD-programma. Hieruit blijkt dat de VVD de lasten met 3,1 mld euro verlicht, bestaande uit een lastenverlichting van 0,2 mld voor bedrijven en een lastenverlichting van 2,8 mld euro voor gezinnen.

Milieu

De VVD verlicht de lasten op milieu met 0,3 mld euro door het afschaffen van de verpakkingenbelasting (0,3 mld lastenverlichting voor gezinnen).

Inkomen en arbeid

De VVD verlicht de lasten op inkomen en arbeid met 0,1 mld euro:

- De VVD verhoogt de arbeidskorting en verlaagt de inkomensafhankelijke arbeidskorting, waardoor er netto een lastenverzwaring van 0,02 mld euro resteert.
- De VVD schaft de doorwerkbonus af (0,2 mld euro).
- De VVD versobert de ouderschapsverlofkorting met 0,1 mld euro en schaft de levensloopregeling af (0,2 mld euro).

Tabel 2.2 Microlasten VVD, 2010

	mld euro	
Milieu	- 0,3	
w.v. terugdraaien verpakkingenbelasting		- 0,3
Inkomen en arbeid	- 0,1	
w.v. verlagen inkomensafhankelijke arbeidskorting		0,7
verhogen arbeidskorting met 100 euro		- 0,7
afschaffen doorwerkbonus 62+		0,2
versobering ouderschapsverlofkorting		0,1
afschaffen levensloop (m.u.v. geboren voor 1955)		0,2
verzilvering heffingskorting tegen partnerinkomen		0,1
verlaging tarieven loon- en inkomstenbelasting met 0,5%-punt		- 0,8
eigen bijdrage i.v.m. scheiden van wonen/zorg in AWBZ		0,4
verlaging ZVW-premie (incl. grondslageffect inkomensafhankelijke bijdrage)		- 1,9
hogere eigen bijdragen wegens pakketverkleining ZVW		0,3
hogere eigen betalingen wegens verhoging eigen risico ZVW naar 300 euro		1,1
vervallen compensatie voor chronisch zieken		0,1
Vermogen	- 2,5	
w.v. afschaffen overdrachtsbelasting op woningen		- 2,0
halvering successierecht per 1/7/2010		- 0,4
Overig: verlaagd btw-tarief nieuwbouw en onderhoud woningen	- 0,2	
Totaal mutatie microlasten (MLO)	- 3,1	
w.v. bedrijven		- 0,2
gezinnen		- 2,8
Financieringsverschuivingen	- 1,9	
w.v. hogere eigen bijdragen wegens pakketverkleining ZVW		- 0,3
hogere eigen betalingen wegens verhoging eigen risico ZVW naar 300 euro		- 1,1
vervallen compensatie voor chronisch zieken		- 0,1
hogere eigen bijdragen AWBZ wegens scheiden wonen en zorg		- 0,4
Beleids­effect EMU-relevante lasten	- 5,0	

- De VVD vergroot de effecten van het afbouwen van de ‘overdraagbaarheid’ van de algemene heffingskorting door de uitzondering voor ouders met kinderen tot 3 jaar en de overgangsregeling voor mensen geboren voor 1972 af te schaffen (0,1 mld euro).
- De VVD verlaagt de tarieven in alle schijven voor loon- en inkomstenbelasting met 0,5%-punt, wat een lastenverlichting van 0,8 mld euro tot gevolg heeft.
- Het scheiden van wonen en zorg in de AWBZ (zie ombuigingen) leidt tot 0,4 mld hogere lasten voor gezinnen.
- Op het terrein van de zorg verkleint de VVD het pakket met 0,3 mld euro. Daarnaast wordt het eigen risico verhoogd tot 300 euro (1,1 mld euro) en wordt de compensatie voor chronisch zieken teruggedraaid (0,1 mld euro). Dit verlaagt de ZVW-premies per saldo met 1,5 mld euro, waarvan 1,4 mld euro bij gezinnen. Deze maatregelen zijn financieringsverschuivingen, want

tegenover de lagere premies staan hogere eigen betalingen voor zorg. De lagere loonheffing over de lagere inkomensafhankelijke bijdrage (0,1 mld euro) en de gedragseffecten van bovengenoemde maatregelen (0,3 mld euro) verlagen de lasten in totaal met 0,4 mld euro. De ZVW-premies, inclusief grondslageffect over de lagere inkomensafhankelijke bijdrage, dalen in totaal met 1,9 mld euro.

Vermogen en winst

De VVD verlaagt de lasten op vermogen en winst met 2,5 mld euro.

- De VVD halveert het successierecht per 1 juli 2010, wat een lastenverlichting van 0,4 mld euro tot gevolg heeft.
- De VVD schaft de overdrachtsbelasting voor woningen af. Hierdoor worden de lasten voor gezinnen met 2,0 mld euro verlicht.

Overig

- De VVD voert het verlaagd btw-tarief in voor renovatie en onderhoud van bestaande woningen, waardoor de lasten met 0,2 mld euro verlicht worden.

De lastenontwikkeling van de VVD omvat per saldo een financieringsverschuiving van 1,9 mld euro. Dit betreft de maatregelen in de ZVW (1,5 mld euro) en de scheiding van wonen en zorg in de AWBZ (0,4 mld euro). De lastenmaatregelen van de VVD verlagen daarmee het EMU-saldo met 5,0 mld euro.

3 Ex-ante effect op EMU-saldo

De wijzigingsvoorstellen van de VVD impliceren bij de collectieve uitgaven voor 0,9 mld euro aan intensiveringen en voor 11,5 mld euro aan ombuigingen. Ook in de sfeer van de collectieve lasten wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. De EMU-relevante lasten dalen met 4,6 mld euro.

Tabel 3.1 Ex-ante budgettaire afwijkingen t.o.v. Miljoenennota 2010

	mld euro	% BBP
Ex-ante effect voorstellen VVD (+ = EMU-saldo verbeterend):		
Ombuigingen	11,5	
Intensiveringen	- 0,9	
EMU-relevante lasten	- 5,0	
Ex-ante effect op EMU-saldo	5,5	1,0

In de Macro Economische Verkenning 2010, waarin de kabinetsvoorstellen uit de Miljoenennota zijn verwerkt, is een EMU-saldo van -6,2% van het BBP gerapporteerd voor

2010. Ex ante leiden de voorstellen van de VVD tot een verbetering van dit saldo met 5,5 mld euro, ofwel 1,0 %BBP. Het ex post effect op het saldo, dus inclusief in- of uitverdieneffecten als gevolg van de macro-economische doorwerking van de maatregelen, is niet berekend.